

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_17372

257ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να επιλέξετε και να γράψετε την ορθή απάντηση για καθεμιά από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

(μονάδες 10)

I. Η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται σύμφωνα με τον εμπειρισμό:

- α. κυρίως από τις αισθήσεις
- β. κυρίως από τον ορθό λόγο
- γ. μόνον από τον Θεό

Απάντηση: α. κυρίως από τις αισθήσεις

II. Ο ωφελισμός ως φιλοσοφική θεώρηση δέχεται:

- α. την αρχή της μέγιστης δυνατής ωφέλειας
- β. την ύπαρξη καθολικού ηθικού νόμου
- γ. τη σημασία της αρετής για την επίτευξη της ευδαιμονίας

Απάντηση: α. την αρχή της μέγιστης δυνατής ωφέλειας

III. Στη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου κυρίαρχο ρόλο κατά τον Ρουσό κατέχει:

- α. η μοναρχική εξουσία
- β. η γενική βούληση
- γ. η έννοια του συντάγματος

Απάντηση: β. η γενική βούληση

IV. Κατά τους σκεπτικιστές φιλοσόφους η γνώση μας για τον κόσμο:

- α. προέρχεται κυρίως από τον ορθό λόγο
- β. είναι μάλλον ανέφικτη
- γ. προέρχεται κυρίως ή αποκλειστικά από τις αισθήσεις

Απάντηση: β. είναι μάλλον ανέφικτη

V. Στον συλλογισμό «οι γύπες είναι πουλιά, οι γύπες είναι σαρκοβόρα, άρα μερικά σαρκοβόρα είναι πουλιά» ο «μέσος όρος»:

- α. τα πουλιά

β. οι γύπες

γ. τα σαρκοβόρα

Απάντηση: β. οι γύπες

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: αξιολογία, λειτουργισμός, καθολικές έννοιες.

(μονάδες 15)

Αξιολογία: Βασικός κλάδος φιλοσοφικής αναζήτησης που καλύπτει τους προβληματισμούς της πρακτικής φιλοσοφίας στο σύνολό της. Όταν θέλουμε να βρούμε αρχές που να ρυθμίζουν τις πράξεις μας και να μας καθοδηγούν στην οργάνωση της ζωής μας, ενδιαφερόμαστε για την πρακτική φιλοσοφία, αλλά και την αισθητική. Επειδή στην πρακτική φιλοσοφία μιλάμε για αξίες που μας κατευθύνουν και που θέλουμε να πραγματοποιήσουμε, αυτός ο κλάδος ονομάζεται και αξιολογία.

Λειτουργισμός: Προτείνει ένα μοντέλο της συνείδησης που την παρομοιάζει με το λογισμικό (software) ενός υπολογιστή, ενώ το σώμα παρομοιάζεται με το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένος ο υπολογιστής (hardware). Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, εκείνο που ονομάζουμε ψυχή, πνεύμα ή νου δεν είναι τίποτα περισσότερο από το σύνολο των λειτουργιών επεξεργασίας «εισερχόμενων δεδομένων» (εισροών: input) -δηλαδή των αισθητηριακών ερεθισμάτων- και «παραγωγής αντιδράσεων» (εκροών: output) του οργανισμού - δηλαδή των συμπεριφορικών εκδηλώσεων και πράξεων. Ακριβέστερα μάλιστα, αναφερόμαστε στο σύνολο των ικανοτήτων για την επιτέλεση τέτοιων λειτουργιών γι' αυτόν τον λόγο και η συγκεκριμένη θεωρία για την υφή του πνευματικού στοιχείου ονομάζεται λειτουργισμός. Σύμφωνα με τον λειτουργισμό, συνείδηση μπορούν να «παραγάγουν» όχι μόνο τα ανθρώπινα κύτταρα και η οργανική ύλη, αλλά και τα ηλεκτρονικά κυκλώματα ενός ρομπότ.

καθολικές έννοιες: Εκτός από τις έννοιες που δηλώνουν ένα σύνολο ίδιων πραγμάτων (π.χ. «βιβλίο»), έχουμε και έννοιες που δηλώνουν χαρακτηριστικά πραγμάτων. Ο Πλάτωνας διακρίνει τον κόσμο των αισθήσεων και τον κόσμο των ιδεών που με βάση αυτόν προσπαθεί να βρει την καθαρή ουσία. Οι ιδέες προσεγγίζονται μόνο με το νου και είναι αιώνιες, προϋπάρχουν και αποτελούν τις καθαρές ουσίες. Διάφορα αντικείμενα έχουν κάποια ιδιότητα. Η ιδιότητα έχει διάφορες διαβαθμίσεις για παράδειγμα κάποια αντικείμενα μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο λευκά, κάποιοι άνθρωποι είναι περισσότερο ή λιγότερο δίκαιοι. α αντικείμενα αλλάζουν όμως η ιδιότητα (λευκό/δικαιοσύνη) μένει πάντα ίδια και αποτελεί την καθαρή ουσία. Όμως η καθαρή ουσία για τον Πλάτωνα προσεγγίζεται μόνο με το νου.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά φαινόμενα αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω της νοητικής αφαίρεσης των επιμέρους ιδιοτήτων τους και τις διατυπώνει ως έννοιες που έχουν καθολική εμβέλεια. Σχηματίζουμε δηλαδή στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας, όταν δηλαδή από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού. Οι έννοιες αυτές που αποτυπώνουν γενικές ιδιότητες (λευκό/δικαιοσύνη) λόγω της γενικότητά τους προσδίδουν στα πράγματα νόημα αναγνωρίσιμο από όλους.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Να αναδιατυπώσετε σύντομα τα επιχειρήματα του Καντ με τα οποία κατέληξε στην έννοια της κατηγορικής προσταγής.

(μονάδες 12)

Ο Καντ υποστηρίζει ότι οι κρίσεις μας πρέπει να έχουν καθολικό χαρακτήρα, να μην ισχύουν για μία συγκεκριμένη περίπτωση αλλά για κάθε παρόμοια περίπτωση, κατά τη οποία ενεργεί ένα παρόμοιο υποκείμενο. Σύμφωνα με την άποψη αυτή ο ηθικός νόμος πρέπει να ισχύει σε κάθε παρόμοια περίπτωση και να μη συνδέεται με συγκεκριμένους στόχους του ενός ή του άλλου υποκειμένου. Κατά την κατηγορική προσταγή το υποκείμενο μιας πράξης του πρέπει να ισχύει καθολικός νόμος.

Για τον Καντ ο ηθικός νόμος εξασφαλίζει την ελευθερία μας, που δε συνεπάγεται ασυδοσία αλλά την αυτοδέσμευση που αναγνωρίζει τα ίδια δικαιώματα σε όλα τα δρώντα πρόσωπα. Με την άποψη αυτή διατύπωσε τη δεύτερη προσταγή, πρέπει κάθε υποκείμενο να πράττει ώστε να μεταχειρίζεται όλους τους ανθρώπους ως σκοπούς και όχι ως μέσα των πράξεών του.

2β. Έχει ειπωθεί ότι η σύγχρονη τέχνη είναι «η τέχνη του άσχημου». Συμφωνείτε με αυτή την άποψη; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 13)

Η σύγχρονη τέχνη δεν επιδιώκει την πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας, πραγματώνεται μέσα από την ελεύθερη φαντασία του καλλιτέχνη και στοχεύει στην αξιοποίηση των δημιουργικών δυνάμεων και τη διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων του υποσυνειδήτου. Ο καλλιτέχνης αξιοποιεί τις καθημερινές κοινωνικές καταστάσεις τις οποίες παρουσιάζει με τον ιδιαίτερο τρόπο του, με τους περίεργους συνδυασμούς υλικών στη ζωγραφική, με τον άναρχο, χωρίς ομοιοκαταληξία στίχο

στην ποίηση. Οι τρόποι αυτοί μπορεί να μην είναι συνηθισμένοι με ό,τι θεωρείται παραδοσιακά ωραίο, όμως η αισθητική αξία, το ωραίο που εκφράζουν και αναδεικνύουν είναι η ιδιαιτερότητα με την οποία παρουσιάζουν τα έργα τους και κέντρισμα της σκέψης που προκαλούν. Ο δημιουργός στοχεύει να προβληματίσει τους δέκτες του και να αφυπνίσει τη συνείδησή τους.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού